

Aalto-yliopisto
Teknillinen korkeakoulu

S-72.1510 Ihminen ja tietoliikennetekniikka

Harjoitustyö

Kari Kiviniemi 41698P
Markus Mäntylä 78966C
Jeremia Vuorinen
Ville Sirén
31.3.2010

Johdanto	1
Tutkimusprosessi	1
Työn kuvaus.....	1
Haastattelut	2
Espoon seurakunnan hautaus toimi	2
Taustaa	2
Henkilöt.....	2
Toimen kuvaus.....	2
Huomiot	3
Vantaan seurakunnan hautaus toimi	3
Taustaa	3
Henkilöt.....	4
Toimen kuvaus.....	4
Huomiot	4
Havaitut ongelmat	5
Yhteiset havainnot.....	5
Konseptointiprosessi	7
Konsepti	7
Kuvaus ja idea.....	7
Sidosryhmät	8
Konseptin tekninen toteutus.....	8
Lähteet.....	9

Johdanto

Tämä on raportti Ihminen ja Tietoliikennetekniikka – kurssin harjoitustyöstä. Kurssin teema on tutustuttaa opiskelijat käyttäjäkeskeiseen tuotekehitykseen, sen ajatustapoihin ja ideologieihin. Kurssilla suoritettiin harjoitustyö, jossa opiskelijat menivät haastattelemaan loppukäyttäjiä. Tämän keväisen kurssin teemana olivat hautausmaat; niiden käyttö ja käyttäjät. Tässä raportissa on kuvattu ryhmämme työskentely ja havainnot.

Tutkimusprosessi

Teimme ryhmän kanssa tutkimussuunnitelman, johon olimme luonnostelleet ketä haastattelisimme ja hieman haastattelurunkoa. Tutkimussuunnitelmasta saamamme palautteen ansiosta jätimme pois alun perin suunnittelemamme litteroinnin ja myös affinity diagrammingin ja lisäsimme toisen haastattelupaikan. Tarkoituksenamme oli haastatella kahta hallinnossa työskentelevää eri kaupungeissa ja lisäksi sitten vahtimestareita tai muita henkilöitä jotka konkreettisesti työskentelevät hautuumaalla. Tarkoituksena oli saada vahtimestareita ja muita haastateltua siinä samalla käynnillä sopimatta heidän kanssaan etukäteen. Haastattelujen jälkeen oli tarkoitus vetää yhteen haastattelujen tulokset ja luoda konsepti.

Tarkoituksena oli myös tehdä pilottihaastattelu, mutta epäsovien aikataulujen johdosta se jäi tekemättä. Haastattelujen lukumäärä jäi siten alkuperäistä suunnitelmasta jonkin verran.

Työn kuvaus

Jakauduimme ryhmän sisällä kahteen pariin. Toinen pari otti yhteyttä Tapiola hautuumaan hoitoon ja toinen pari otti yhteyttä Helsingin Pitäjän hautuumaan hoitoon. Sovimme haastatteluajat kävimme haastattelemassa molempien kaupunkien hautaustoimen johtoa. Molemmat parit suorittivat haastattelut ja yrittivät saada muita haastateltavia. Totesimme kuitenkin, että myös vahtimestareiden kanssa olisi pitänyt sopia erikseen haastatteluajasta, sillä he ja muut hautuumailla työskentelevät ovat keväisin hyvinkin kiireisiä, joten ryhmätyön aikataulun puitteissa emme saaneet muita haastateltavia. Haastatteluiden aikana kaikki ottivat muistiinpanoja ja sen jälkeen kirjoitimme havainnot raporttiin. Kävimme sen jälkeen yhdessä läpi huomiot ja loimme konseptin.

Haastattelut sujuivat molemmilta pareilta hyvin. Haastattelut kestivät noin 35 minuuttia ja noin 50 minuuttia. Toisessa haastattelussa oli hieman ongelmia haastateltavan lyhyissä vastauksissa, mutta muita suurempia ongelmia ei ollut. Toinen haastateltu oli kiinnostunut näkemään lopulliset tutkimustulokset, johon lupasimme palata myöhemmin mahdollisuuksien mukaan.

Haastattelut

Espoossa tapasimme Espoon hautausmaiden esimiehen, 30-40v. nainen. Työskentelee kyseisessä toimessa nyt viidettä vuotta.

Kuva 1. Espoon Tuomiokirkko ja kirkon hautausmaa

Espoon seurakunnan hautaustoimi

Taustaa

Espoon kirkon hautausmaa sijaitsee Espoon Tuomiokirkon ympäristössä. Espoossa on viisi eri hautausmaata, joista kaksi on uurnalehtoja. Kirkon hautausmaa on näistä suurin pinta-alaltaan 11ha. Kirkon hautausmaalla työskentelee talvisin vain 3 ihmistä ja kesäisin 40.

Henkilöt

Haastattelimme Espoon hautausmaiden (5kpl) esimiestä. Hän vastaa kaikista Espoon hautausmaista ja niiden työntekijöistä. Hautausmaiden esimiehen yläpuolella työskentelee Puistopäällikkö, jonka kanssa hautausmaiden esimies neuvottelee suuremmista hautausmaita koskevista asioista. Hautausmaiden esimies on toiminut virassaan vuodesta 2006 lähtien, jolloin tämä virka avattiin Espooseen. Ennen tätä hän työskenteli Kirkon hautausmaalla. Hän pitää hautausmaita "Hyvin hoidettuina puistoina", ja hän vierailee eri kaupunkien hautausmailla, kyseisellä paikkakunnalla ollessaan. Toisilta hautausmailta voi saada ideoita omiinsa, sekä mielessään voi verrata eri ratkaisujen toiminnallisuuksia. Espoon hautausmailla on havaittavissa viitteitä muiden paikkakuntien hautausmaista.

Kirkon hautausmaalla toimii myös vahtimestari, jonka toimiin kuuluu yleiset käytännön asiat. Vahtimestari on mukana hautauksessa, pukee papin ja koristelee kirkon muistotilaisuutta varten.

Toimen kuvaus

Hautausmaiden esimiehen työ on suurimmilta osin toimistotyötä. Palautetta ja kysymyksiä hautausmaan toiminnasta tulee paljon liittyen hautojen hoitoihin, muistomerkkeihin, sekä yleisiä kysymyksiä esimerkiksi kukkien laaduista. Toimistotyö pitää sisällään muiden työntekijöiden ohjaamista,

kesätyöntekijöiden haastattelua, palautteen vastaan ottamista ja siihen vaikuttaminen mahdollisuuksien mukaan.

Muita hautausmailla työskenteleviä työntekijöitä ovat mm. puistopuutarhuri, joita on yksi hautausmaata kohden, traktorin kuljettajia, haudankaivajia, nurmikon leikkaajia ja hautojen hoitajia. Heitä työskentelee yhteensä 20 kpl talvisin ja 100 kesäisin Espoon hautausmailla.

Huomiot

Espoon hautausmaita vaivaa tilan sekä rahoituksen puute. Hautapaikkojen kestävän 25 vuotta kerrallaan täyttää jo täysiä maita. Uurnauksen yleistymisen on vähentänyt arkkuhautauksia. Nykyään vain 25 % kuolleista haudataan arkkuhautaan. Uurnatuille ihmisille on yhteisiä muistopaikkoja, jotka vievät vähemmän tilaa. Hautausmaalla on tiettyjä alueita, jonne tuhkan voi sirotella.

Espoon kirkon hautausmaalla vierailee päivittäin kymmeniä ihmisiä. Viikonloppuisin enemmän ja juhlapyhinä hautausmaa muuttuu kynttilämereksi. Suuri ihmismäärä tuottaa paljon jätettä, kuten kynttilöitä.

Turvallisuuteen ei ole Espoon kirkon hautausmaalla kiinnitetty huomiota sen enempää. Hautausmaalla ei ole omia kameroita, vaan ainoat ovat kirkon rakennusten yhteydessä. Tähän asti Espoon hautausmaat ovat säilyneet ilman ilkivaltaa. Työntekijöiden toiveita löytyy aina, joista yleisimpiä ovat uuden kaluston hankkiminen, sekä palkan korotukset.

Kuva 2. Pyhän Laurin Kirkko Helsingin Pitäjässä Vantaalla

Vantaan seurakunnan hautaustoimi

Taustaa

Helsingin Pitäjän Kirkon hautausmaa on Vantaan Pyhän Laurin kirkon yhteydessä. Pyhän Laurin kirkko on yksi Suomen vanhimmista kirkoista. Sen tarkkaa perustamisvuotta ei tiedetä, mutta sen murit ovat muurattu 1450-luvulla. Se on yksi suosituimmista vihkikirkoista Suomessa. Kirkon hautausmaa sijaitsee kirkon ympärillä. Lähimpänä kirkkoa ovat vanhat arkkuhaudat, joiden ympärille on myöhemmin tullut uusia arku- ja uurnahauta-alueita.[1]

Henkilöt

Haastateltavana oli Vantaan seurakuntien hautaustoimen päällikkö. Hänen vastuualueenaan ovat Vantaan seurakuntien 4 hautausmaata; Helsingin pitäjän kirkon hautausmaa, Hämeenkyllän kirkon hautausmaa, Korson kirkon uurnalehto ja Ruskeasannan hautausmaa. Lisäksi on vielä yhteiskäytössä Helsingin Seurakunnan kanssa Honkanummella tunnukseton hautausmaa. Hän on toiminut virassaan vuoden, mitä ennen oli Keravalla vastaavassa toimessa.

Toimen kuvaus

Hautaustoimen vastuualueeseen kuuluvat hautausmaat, pihat, metsät ja kirkkojen ympäristöt. Vantaan seurakuntien hautausmaiden ala on yhteensä noin 20 hehtaaria. Toimeen kuuluvat alueiden ylläpito ja kehittäminen, sekä talouden ylläpito. Yhtenä isona osana toimeen kuuluu rakentamisprojekteihin osallistuminen asiakkaan edustajana. Arkirutiineihin kuuluvat sähköposteihin vastaaminen, laskujen ja talousasioiden käsittelyä ja työn organisointia.

Organisaatioon kuuluu ylimpinä instansseina kirkkoneuvosto ja kiinteistötoimiston johtaja. Hautaustoimen yhteydessä työskentelee vakituisesti noin 10 henkilöä ja kausityöntekijöinä noin 33–35 (yhteensä 90 henkilötyökuukautta). Sukupuolijakauma työntekijöissä on tällä hetkellä tasan 50/50. Hautaustoimistossa työskentelee 2 henkilöä, jonka lisäksi on seurakuntapuutarhuri, jonka alaisuudessa työskentelee 5 henkilöä ja yksi vahtimestari. Lisäksi on vielä ulkoistettuna palveluna viheralueiden hoito, jota ollaan kuitenkin ottamassa takaisin osaksi omaa toimintaa. Tärkeimpinä sidosryhminä ovat papit, kiviliikkeet, hautaustoimistot ja omaiset.

Huomiot

Hautaustoimi on yleisesti ottaen hyvin hidas liikkeinen, muutosta tapahtuu hyvin vähän. Muutosta on havaittavissa hautajaisten pienentymisenä, eli hautajaisia pidetään pienemmässä mittakaavassa nykyään kuin aikaisemmin. Pyhäpäivinä ja merkkipäivinä haudoilla käydään enenevässä määrin. Ilmeisesti haudalla käymisestä esimerkiksi jouluna ja pyhäinpäivänä on tulossa yhä suurempi traditio. Lisäksi muistoaukeiden käyttö on lisääntynyt muutaman kymmenen vuoden sisällä. Muistoaukeat ovat paikkoja, mihin voi jättää kynttilöitä muualle haudattujen muistoksi.

Hautausmaan kävijöitä pystytään jakamaan kolmeen eri ryhmään; omaisiin, turisteihin ja virkistäytymismielessä kävijöihin. Omaiset käyvät keskimäärin hyvinkin aktiivisesti kahden vuoden ajan, jonka jälkeen käynnit joidenkin osalla harvenevat. Toisille haudalla käymisestä tulee tapa ja he jatkavat siellä käymistä. Turisteja hautausmailla käy ihailmassa kirkkoja ja kappeleita, sekä luontoa. Yksi kävijäryhmä ovat julkisuuden henkilöiden haudoilla kävijät. Virkistäytymismielessä siellä käy ihmisiä kävellen, että pyöräillen. He nauttivat paikan rauhallisuudesta, luonnon läheisyydestä ja turvallisuudesta.

Eri uskontoryhmiä käy hautausmaalla, sillä Suomessa Kirkko on velvoitettu hoitamaan kaikkien uskontokuntien hautaukset. Muihin uskontokuntiin kuuluvia haudataan joko yleisesti samoihin paikkoihin tai jos omaisilla on joitain eri toiveita, kuten esimerkiksi pääsy samanuskosten keskelle, niin näitä toiveita pyritään parhaan mukaan noudattamaan. Lisäksi on vielä tunnukseton hautausmaa, jonne voidaan haudata haudattavan elinaikanaan esittämän erityistoiveen perusteella, jotka ovat yleensä ateisteja tai vapaa-ajatteliijoita.

Yhteen hautaan voidaan haudata yleensä kaksi arkku (joskus myös yksi tai kolme) ja useita uurnia. Arkut haudataan päällekkäin kahteen tai kolmeen kerrokseen. Haudan koskemattomuusaika on 15 vuotta ja joissain tapauksissa 20 vuotta. Koskemattomuusaika tarkoittaa sitä aikaa, minkä ajan sisällä samaan hautasijaan ei saa haudata toista arkku. Haudan hallinta-aika on 25 vuotta. Hallintaoikeus annetaan

yleensä lähimmälle omaiselle. Tänä aikana hallintaoikeuden haltija määrää haudan hallinnasta. Hakemuksesta tätä aikaa voidaan jatkaa pidemmäksi.

Haastateltavan omat näkemykset ja tavat toimia ovat työn takia muuttuneet hieman. Hän ei enää vie kynttilää haudalle merkkipäivinä, niin kuin aikaisemmin oli tapana. Tämä muutos johtuu kynttilöistä aiheutuvan jätteiden tuottaman ongelman takia.

Havaitut ongelmat

Vantaalla tänä talvena on ollut isona ongelma lumi, sillä hautausmailla ei ole juurikaan tilaa aurata. Ainoastaan isompia väyliä voidaan pitää lumesta vapaana, joten haudoille pääsy on ollut paikoitellen vaikeaa. Pienempiä väyliä jos aurattaisiin, se hankaloittaisi entisestään haudoille pääsyä.

Koirat ja koirien ulkoiluttaminen on yksi pitkä-aikaisista ongelmista. Koiria ei ole kielletty tulemasta hautausmailla, mutta jotkut pitävät niitä ongelmina. Varkaudet ja ilkivalta ovat myös ongelmana hautausmailla. Varkaudet kohdistuvat lähinnä lyhtyihin ja joihinkin muihin muistoesineisiin. Ilkivalta kohdistuu usein hautakiviin, joita on joskus kaadettu. Hautakivien kaatamiset tulevat aaltoilevasti, yleensä keväisin. Hautakivien vandalisoijia, jotka on saatu kiinni, heidän motiivinaan on yleensä ollut julkisuuden ja huomion saaminen.

Merkkipäivien jälkeen ja keväisin hautausmailla on tuhansittain muovisia kynttilöitä, jotka ovat siellä hajallaan. Näiden keräys ja poisvienti on yksi suuri ongelma. Muovisissa hautakynttilöissä on yleensä metallinen kansi, joka usein vielä sulaa kiinni. Vantaalla kynttilöitä erotellaan jonkun verran energiajakeeksi ja metalliksi, mutta suurin osa joudutaan viemään sekajätteeksi resurssien puutteen vuoksi. Asiasta on kirjoittanut myös Vantaan Sanomat.[2]

Käytöstä pois otetut hautakivet ovat myös ongelma. Vantaalla tällä hetkellä vielä varastoidaan vanhat hautakivet, mutta esimerkiksi Helsingin hautausmailla kuljetetaan useita tonneja vanhoja hautakiviä murskattavaksi. Logististen ongelmien lisäksi ongelmana on vielä omaisten kiinni saaminen, sillä he ovat kivien varsinaisia omistajia.

Yhteiset havainnot

Espoon hautausmaiden esimies pitää tiloja hautausmailla liian ahtaina, sillä esimerkiksi kalustolle ei ole tarpeeksi säilytystilaa. Vantaan seurakuntien hautausmaiden päällikkö taas ei pidä tilanpuutetta ongelmana. Suurin osa hautauksista on tuhkahautauksia, jotka eivät vie yhtä paljon tilaa kuin arkkuhautaukset. Espoon hautausmaiden esimiehen mukaan vanhukset haluavat useimmiten tulla haudatuksi arkkuun.

Espoon hautausmailla ei ole ilmennyt ilkivaltaa ja Vantaallakin ilkivaltailmoituksia on ollut vain 1-2 kappaletta vuodessa. Vantaan hautausmaiden päällikkö kertoi, että korien ulkoiluttajat ja pyöräilijät aiheuttavat hautausmailla hieman ongelmia, vaikka nämä asiat ovat kiellettyjä hautausmailla.

Vantaan hautausmaiden päällikön mukaan ateistit ja vapaa-ajattelijat haluavat usein päästä haudatuksi tunnustuksettomalle hautausalueelle. Kristinuskoon kuulumattomien mieltymykset vaihtelevat: jotkut haluavat tulla haudatuksi tunnustuksettomalle hautausalueelle, ja toiset taas haluavat tulla haudatuksi tavalliselle hautausmaalle, sillä he tunnustavat kuitenkin jotain uskoa. Esimerkiksi muslimit haluavat usein omaisilleen hautapaikan hautausmaan sellaisesta osasta, jonne on haudattu muitakin muslimeja. Lain mukaan kaikkien uskontoryhmien edustajilla on oikeus saada hautapaikka Suomen hautausmailla.

Espoon hautausmaiden esimiehen mukaan eniten hautojen hoitoon liittyviä kysymyksiä tulee iäkkäiltä ihmisiltä. Ihmiset kysyvät eniten muistomerkeille asetetuista kriteereistä ja hautakukista. Vantaan

hautaustoimen päällikön mukaan noin 25 % asiakkaista solmii sopimuksen, joka velvoittaa hautausmaata huolehtimaan omaisen haudan kukista. Ihmiset hoitavat omaistensa hautoja aktiivisesti kun omaisen kuolemasta on kulunut vähän aikaa. Kahden vuoden päästä kuolemasta haudalla käydään tyypillisesti harvemmin, lähinnä merkki- ja pyhäpäivinä.

Espoon hautausmailla käy hautaustoimen esimiehen mukaan kymmeniä ihmisiä päivässä. Vantaan hautaustoimen päällikön mukaan hautausmaita käytetään myös virkistyskäyttöön: ihmisistä on mukava kävellä luonnon keskellä. Lisäksi hautausmailla käydään katsomassa julkisuudenhenkilöiden hautoja. Ihmiset saattavat tulla kyselemään hautausmaan vahtimestarilta, että missä jonkin tunnetun henkilön hauta on.

Konseptointiprosessi

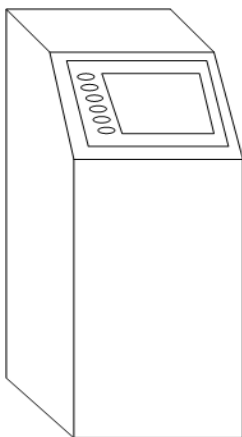
Lähdimme liikkeelle konseptin luonnissa havaituista ongelmista:

- Ajan ja rahojen riittämättömyys
 - Ei juurikaan mahdollisuuksia vaikuttaa
- Ilkivalta
 - Valvonnan lisääminen
 - kameravalvonta
 - itsestään selvyyys
 - kallis
 - hyödyt?
- Hautakivet, pari ideaa
 - Kivien pienentäminen tai pois jättäminen
 - Iso tapojen ja kulttuurin muutos, liian haastavaa
 - Kivien uudelleen käyttö tai kierrätys
 - Kohtuullinen idea
- Kynttilöiden jäteongelma
 - Jonkinlaista prosessia tai systeemiä kynttilöihin ja niiden jätteisiin
 - Uudenlaisia kynttilöitä ilman muovia ja metallia
- Hautojen löytyminen
 - Ongelmaan teknisesti yksinkertainen ratkaisu, joka on toteutettavissa

Keskityimme konseptin luonnissa viimeiseen ongelmaan, sillä ongelma on kohtuullisen triviaalisti ratkaistavissa ilman suuria tapojen ja kulttuurin muutoksia.

Konsepti

Ongelmana on, että ihmiset eivät aina tiedä, missä heitä kiinnostava tai heille tärkeä hautapaikka sijaitsee. Usein ihmiset kysyvät hautausmaalla työskenteleviltä ihmisiltä missä jokin hautapaikka on, ja he eivät osaa välttämättä neuvoa. Kehittämämme konsepti on ratkaisu haastatteluissa ilmi tulleeseen ongelmaan, eikä suoraan ole ratkaisu itse haastateltavien ongelmiin.

Kuva 3: Luonnostelma konseptoidusta laitteesta

Kuvaus ja idea

Idea on elektroninen karttapalvelu, joka näyttää tietyn haudan paikan. Kyseessä on hautausmaalla oleva palvelupiste, jossa on laite josta voi hakea nimen perusteella hautapaikan. Laite on interaktiivinen kioskki -tyyppinen palvelulaite, jonka ääressä asiakkaat voivat rauhassa etsiä tarvitsemansa tiedon.

Sidosryhmät

Konseptin tuottaja on hautaustoimen hallinto. Asiakkaina on hautausmailla vierailevia ihmisiä, joita kiinnostaa tietyn haudan sijainti. Palvelua ja laitetta kehittäessä pitää ottaa huomioon vainajien omaiset. He voisivat halutessaan estää vainajan tietojen löytymisen palvelusta tai he voisivat vaihtoehtoisesti rajoittaa vainajan tietojen käyttöä, esimerkiksi että vain vainajan perustiedot voisivat näkyä luettelossa, mutta heitä ei voisi etsiä hautausmaalta, tai jopa kieltää kokonaan tietojen käyttämisen.

Konseptin tekninen toteutus

Kyseessä on laite, joka sisältää kartan hautausmaasta ja tiedot hautausmaalle haudatuista ihmisistä. Laitteelle voi syöttää hakusanaksi etsityn henkilön nimen, ja tämän jälkeen laite näyttää kartalla henkilön hautapaikan ja muita tietoja hänestä (esim. syntymä ja kuolinaika). Laitteen tekninen toteutus on suhteellisen yksinkertainen, kyseessä on lähinnä käyttöliittymä tietokantaan, joka on yhdistetty hautuumaan karttaan. Vaatimuksia laitteelle on, että sen pitää olla äärimmäisen käytettävä, jotta myös vanhemmat ihmiset osaavat ja uskaltavat laitetta käyttää.

Kosketusnäyttöisiä informaatio kioskeja on nykyään hyvin monessa paikassa. Valmistajia laitteille löytyy useita ja ainoa ongelma konseptissa olisi sopivan ohjelmiston luominen. Esimerkiksi Live Interactive Communication valmistaa kioskki-laitteita[3].

Lähteet

- [1] http://www.vantaanseurakunnat.fi/tikkurila/kirkot/helsingin_pitaja
 - [2] <http://www.vantaansanomat.fi/Uutiset/Paivan-Puheenaihe/Hautakynntiloista-synty-iso-maara-jatetta>
 - [3] <http://www.liveicom.com/fin/kiosk.php>
-